
318. Fredrik Karlström (Huvudinlägg)

Fru president! Jag vill tacka Nordiska rådet för att jag får presentera den här redogörelsen för arbetet i Nordiska ministerrådet gällande framtidens arbetsliv. Hur kommer arbetslivet i Norden att förändras i framtiden? Hur kommer den nordiska modellen att överleva alla de förändringar vi nu ser komma, och hur kommer de senaste 18 månaderna av pandemin att förändra och påverka våra länders arbetsmarknad framöver? Ja, detta är några av de frågor som upptagit mycket av ministerrådets tid de senaste åren. Det var också en av orsakerna till att det omfattande forskningsprojektet om framtidens arbetsliv inleddes redan år 2017. Projektets resultat visar att de stora megatrender och den ökande förändringstakten i världen tydligt kan vara ett hot mot vårt välfungerande arbetsliv och för den nordiska modellen. Det finns flera riskfaktorer som kan men inte nödvändigtvis behöver försvaga vår nordiska modell. Det beror helt enkelt på vilken väg och vilka val vi i de nordiska länderna väljer och hur väl vi lyckas med att bevara och utveckla den nordiska arbetsmarknadspolitiken.

Med den här rapporten har vi nu en kunskapsbas om flera nya fenomen. Det är sådant som plattformarbete eller gigekonomi, alltså när man tar uppdrag och arbetar via en app och inte för en arbetsgivare eller på en fast arbetsplats. Vi får kunskap om vilka möjligheter digitaliseringen av traditionella arbetsformer medför men även riskerna med att traditionella arbetsplatser försvinner och ersätts av automation och robotisering. Kunskap om den psykosociala arbetsmiljön är också en kunskapsbas i den här rapporten. Vi får veta om nya stressfaktorer uppstår och hur det påverkar det hela med den nya tekniken och förändringstakten. Det handlar också om det vi kallar atypiskt arbete, alltså sysselsättning där fasta,

traditionella arbetsformer utmanas.

Ingen har ju heller undgått att covid-19-pandemin slog till i slutet av arbetet med rapporten. Det har i hög grad påverkat både de stora megatrenderna och den nordiska arbetsmarknaden. Effekterna har vi hittills givetvis inte kunnat analysera fullt ut, men det vi redan nu vet är att förändringstakten ökar ännu mer. Tidigare kriser vi har gått igenom har drivit fram innovation, vilket i sin tur har skapat mer tillväxt, uppgång i våra ekonomier, fler investeringar, ökad produktion, produktivitet och nya arbetsplatser. Men förändringstakten kan också leda till att redan utsatta grupper kommer ännu längre ifrån arbetsmarknaden och att ojämlikheten ökar. Därför är en aktiv arbetsmarknadspolitik oerhört viktig, liksom att vi fokuserar extra på de grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. En paradox är dock att den framtida nordiska arbetsmarknaden kan innebära en risk för att de nordiska länderna antingen kan ha brist på arbete eller har brist på arbetskraft eller bägge delarna samtidigt. Ny teknik, automation, robotisering och digitalisering kan leda till brist på arbetstillfällen. Samtidigt vet vi att det därmed också skapas nya jobb som aldrig funnits tidigare. Den demografiska förändringen av pensioneringen kan också leda till arbetskraftsbrist i specifika yrken.

Norden har hittills alltid anpassat sig till en ökad grad av digitalisering utan att arbetslösheten eller ojämlikheten ökat. För att kunna fortsätta med det och behålla den trenden behöver vi fokusera på att inkludera utsatta grupper, underlätta för längre karriärer och kontinuerligt arbeta för ökad jämlikhet. Utbildningen är det grundläggande svaret för att vi ska kunna mobilisera hela arbetsstyrkan och möta framtidens utmaningar. Att skapa bra strukturer för kompetensutveckling och livslångt lärande kommer att vara helt avgörande för att anpassa vårt arbetsliv till den snabba förändringstakten. Våra nordiska länder har förutsättningar att lyckas eftersom vi har starka utbildningssystem. Det är en klar fördel som vi ska bygga vidare på. Ministerrådet för arbetsliv kommer att fortsätta arbeta med frågor som rör framtidens arbetsliv även efter detta forskningsprojekt, bland annat kommer rapportens analyser och rekommendationer att ingå som en naturlig del i den dagliga agendan.

Jag presenterar om en stund också arbetsmarknadsministrarnas samarbetsprogram, och där är detta också en viktig ingrediens. I Nordiska ministerrådets vision 2030 är ju ett av målen att utveckla kompetensen hos medborgarna så att den nordiska arbetsmarknaden ska vara välfungerande och kunna möta framtidens utmaningar. Fortsatta insatser när det gäller framtidens arbetsliv är en viktig del av de åtgärder som ministerrådet för arbetsliv kommer att genomföra för att uppnå visionen om ett grönt konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Tidigare i år arrangerade det finska ordförandeskapet ett informellt ministerrådsmöte där projektets resultat och rekommendationer diskuterades. Finland kommer också att ta initiativ till ett nytt ministermöte i slutet av november, där diskussionerna kommer att följas upp ytterligare och dit bland andra ILO:s generaldirektör Guy Ryder och arbetsmarknadens parter har inbjudits.

Jag kan även berätta att Nordforsk kommer att utlysa ett stort forskningsprogram kallat Future Working Life för att arbeta vidare med dessa viktiga frågor. Det är ett omfattande program med flera olika infallsvinklar, och man har en budget på över 45 miljoner norska kronor.

Avslutningsvis: Den nordiska modellen för arbetsliv är fortfarande stark, men samtidigt finns riskfaktorer som är svårbedömda i framtiden. Frågan om den nordiska modellen försvagas, bevaras eller stärks i kontexten av de megatrender och den snabba förändringstakt som vi lever i beror främst på vilka val vi gör framöver. Slutsatsen av det nordiska projektet Framtidens arbetsliv är att regeringarna och arbetsmarknadens parter tillsammans har ett stort ansvar för att ta aktiva steg för att hantera förändringar och skapa ett fortsatt gott arbetsliv i framtiden. Saker blir inte bara som de blir, de blir vad vi gör av dem. Låt oss göra det tillsammans!

Tale nummer

318

Type

Huvudinlägg

Person

[Fredrik Karlström](#)

Dato

04.11.21 10:13